

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1482

Vragen van het lid **Omtzigt** (Omtzigt) aan de Staatssecretaris van Financiën over *het arrest van de Hoge Raad op 24 december 2021 over Box 3* (ingezonden 3 januari 2022).

Antwoord van Staatssecretaris **Van Rij** (Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst) (ontvangen 28 januari 2022). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 1423.

Vraag 1

Heeft u kennis genomen van het arrest van de Hoge Raad, waarin zij de vermogensrendementsheffing over de jaren 2017 en 2018 in strijd vindt met het eigendomsrecht en het discriminatieverbod en de overheid gelast over te gaan tot rechtsherstel?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Herinnert u zich dat de indiener meerdere keren zeer precieze vragen gesteld heeft over box 3 en mogelijke strijdigheid met het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM), die nu is vastgesteld door de Hoge Raad?

Antwoord 2

Ja.

Vraag 3

Herinnert u zich met name nog de schriftelijke vragen van het lid Omtzigt over de houdbaarheid van box 3 en het EVRM (Aanhangsel Handelingen 2019–2020, 594)?

Antwoord 3

Ja.

¹ HR, 24 december 2021, ECLI:NL:HR:2021:1963.

Vraag 4

Is het u duidelijk dat er vanuit de Tweede Kamer nu al enkele jaren op gewezen wordt dat de rechter het stelsel van box 3 strijdig acht met het EVRM, gezien het eerdere vonnis van de Hoge Raad over de jaren tot en met 2016 en twee adviezen van de advocaat-generaal Wattel (maart 2021) en Advocaat-Generaal Niessen (1 november 2021) over box 3?

Antwoord 4

Ja. Overigens heeft de Hoge Raad het box 3-stelsel over de jaren tot en met 2016 niet strijdig met het EVRM verklaard². Wel is de Hoge Raad van oordeel dat het box 3-stelsel tot en met 2016 op stelselniveau in strijd is met artikel 1 Eerste Protocol van het EVRM, als het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement voor de jaren 2013 en 2014 lager is dan 1,2 procent. De Hoge Raad stelde voor het stelsel over de jaren tot en met 2016 geen schending van het EVRM vast, omdat hij bij een eventuele schending het bieden van rechtsherstel aan de wetgever wilde overlaten.

Vraag 5

Herinnert u zich de eerdere vragen naar een lijst van alle (interne en externe, inclusief de landsadvocaat) adviezen die sinds 2010 (mede) uitgebracht zijn over de vraag of de box 3-tarieven mogelijk een schending van het eerste protocol van het EVRM opleveren?

Antwoord 5

Ja.

Vraag 6

Herinnert u zich het antwoord dat zo'n lijst niet voorhanden was?

Antwoord 6

Ja.

Vraag 7

Wilt u een lijst met alle uitgebrachte adviezen (interne en externe, inclusief de landsadvocaat) over box-3 vanaf 2010 samenstellen en doen toekomen aan de Tweede Kamer?

Antwoord 7

Ja. Deze lijst moet, zoals het lid Omtzigt zelf aangeeft in de vraag, nog worden samengesteld. Daarvoor is uitgebreid zoekwerk nodig, juist omdat ik de vraag van het genoemde lid zo volledig mogelijk wil beantwoorden. Ik ga er daarom vanuit dat de heer Omtzigt ook interne notities bedoelt die als advies aan de bewindspersonen zijn gegaan. Dit betreft dan ook stukken die tot nu toe niet aan uw Kamer zijn overhandigd. Daarom vergt dit meer tijd dan uw Kamer mij voor de beantwoording van deze Kamervragen gunt. De gevraagde lijst met eventueel de daarbij nog niet gepubliceerde stukken zal ik binnen twee maanden aan uw Kamer sturen.

Vraag 8

Als u niet van plan bent deze lijst op te sturen, wilt u dan deugdelijk gemotiveerd uitleggen waarom de uitzondering in artikel 68 van de Grondwet (belang van de staat) hierop van toepassing zou zijn?

Antwoord 8

Zie het antwoord op vraag 7.

Vraag 9

Welke voorbereidingen heeft u het afgelopen jaar getroffen voor deze uitspraak, die na de twee adviezen van de advocaten-generaal niet geheel onverwacht was?

² HR 14 juni 2019, ECLI:NL:HR:2019:816.

Antwoord 9

Het afgelopen jaar zijn verschillende stappen gezet om te komen tot een rechtvaardiger box 3 stelsel. Allereerst is per 1 januari 2021 het heffingvrije vermogen verhoogd naar € 50.000. Drie deskundigen hebben een advies uitgebracht over de (on)mogelijkheden van de introductie van een tegenbevijsregeling voor enkel spaargeld. Daarnaast is er door PwC een onderzoek uitgevoerd naar de beschikbaarheid van data voor een stelsel op basis van werkelijk rendement. Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek van PwC wordt wetgeving voor een stelsel op basis van werkelijk rendement voorbereid.

De Advocaat-Generaal Wattel³ adviseerde de Hoge Raad om de box 3-heffing onverenigbaar te verklaren met het discriminatieverbod, maar vond niet dat de Hoge Raad verplicht is om de discriminatie op te heffen. De Advocaat-Generaal Niessen⁴ was ook van mening dat de box 3-heffing in strijd is met het discriminatieverbod maar hij adviseerde de Hoge Raad, in tegenstelling tot Advocaat-Generaal Wattel, wel om de strijdigheid op te lossen. Zijn oplossing ging echter minder ver dan de oplossing die de Hoge Raad in zijn arrest biedt voor het opheffen van de strijdigheid. Verder hebben enkele lagere rechters het sinds 2017 geldende stelsel niet in strijd geacht met artikel 1 Eerste Protocol van het EVRM. In zo verre kwam de oplossing van de Hoge Raad om de box 3-heffing te baseren op het genoten werkelijke rendement onverwacht.

Er is gekeken naar wat de gevolgen zouden kunnen zijn van mogelijke uitkomsten van de Hoge Raad. Voor het geval een vergaand rechtsherstel zou moeten worden geboden is een begin gemaakt van een onderzoek op welke wijze dit voor de burger efficiënt zou kunnen gebeuren binnen de uitvoeringstechnische mogelijkheden van de Belastingdienst. Daarnaast is onderzoek gedaan naar en zijn contouren uitgewerkt voor een stelsel van werkelijk rendement en wordt het heffingvrije vermogen opgehoogd.

Vraag 10

Wanneer gaat u de Tweede Kamer informeren over hoe u rechtsherstel gaat bieden over 2017 en 2018?

Antwoord 10

Op 2 februari is een debat ingepland waarbij wij hierover met elkaar van gedachte zullen wisselen.

Vraag 11

Gaat u alleen rechtsherstel bieden voor mensen die bezwaar gemaakt hebben of gaat u rechtsherstel bieden voor iedereen die teveel box 3 belasting betaald heeft?

Antwoord 11

De reikwijdte van de groep belastingplichtigen die in aanmerking komen voor herstel is op dit moment nog niet bepaald, maar wij zullen zeer serieus meewegen of de groep die geen bezwaar heeft gemaakt ook onder het rechtsherstel zal vallen. Zodra de uitwerking helder is, zal ik de Kamer hierover informeren.

Vraag 12

Deelt u de mening dat de Hoge Raad met zeer grote waarschijnlijkheid zal vaststellen dat het stelsel ook in de jaren 2019, 2020 en 2021 in strijd was/is met het EVRM en dat u gedwongen zult worden rechtsherstel te bieden?

Antwoord 12

Het arrest is geldend recht per 24 december 2021. Naast de aanslagen van burgers die zijn aangesloten bij de massaal bezwaarprocedure over de jaren 2017 en 2018 heeft het arrest ook gevolgen voor alle aanslagen die per 24 december 2021 nog moeten worden opgelegd, voor alle aanslagen waarover al wordt geprocedeerd of zal worden geprocedeerd. De bezwaren tegen de box 3 heffing over 2019 en 2020 zijn aangewezen als massaal

³ Conclusie advocaat-generaal Wattel 25 maart 2021, ECLI:NL:PHR:2021:293.

⁴ Conclusie advocaat-generaal Niessen 1 november 2021, ECLI:NL:PHR:2021:1019.

bezwaar, inmiddels circa 80.000 bezwaarschriften. De in de procedures over 2019 en 2020 geformuleerde rechtsvraag is nagenoeg gelijk aan die van de procedures 2017 en 2018. Het aan de Hoge Raad voorleggen van de rechtsvraag over het box 3 stelsel zal daarom voor 2019 en 2020 niet tot een ander oordeel over het box 3-stelsel leiden dan het oordeel gegeven in het arrest van 24 december 2021.

Vraag 13

Op welke wijze gaat u het rechtsherstel voor die jaren voorbereiden?

Antwoord 13

De bezwaarschriften tegen de aanslagen over de jaren 2019 en 2020 zullen naar verwachting op dezelfde wijze worden afgedaan als de bezwaarschriften tegen de aanslagen over de jaren 2017 en 2018. Voor de voorbereiding van de hersteloperatie verwijs ik u naar het antwoord op vraag 14.

Vraag 14

Verwacht u net als de indiener van deze vragen dat u een lawine van bewaarschriften over 2021 kunt verwachten en mogelijk ook nog over 2020, voor mensen voor wie de termijn nog niet in verstreken? Hoe gaat u ervoor zorgen dat er een uitvoerbaar en beheersbaar proces komt?

Antwoord 14

Over het jaar 2021 zijn nog geen definitieve aanslagen opgelegd. Voorlopige aanslagen 2022 die niet in overeenstemming zijn met het arrest van de Hoge Raad worden later bij de vaststelling van de definitieve aanslagen 2022 door de Belastingdienst hersteld. De burger hoeft nu geen actie te ondernemen. Daarnaast wordt momenteel uitgewerkt op welke wijze tot herstel wordt gekomen van de op of na 24 december 2021 opgelegde definitieve aanslagen en navorderingen. Daarvoor hoeven de betrokken burgers nu geen actie te ondernemen. Het herstel van aanslagen is een grote uitdaging voor de Belastingdienst. Voor een uitvoerbare wijze van herstel dient een oplossing te worden gekozen die voor de verschillende belastingjaren zo eenvormig mogelijk is en zoveel mogelijk geautomatiseerd en massaal kan worden uitgevoerd, zodat het uitvoerbaar is voor de Belastingdienst en de betrokken belastingplichtigen. Verschillende opties voor de vormgeving van de hersteloperatie worden momenteel in kaart gebracht.

Vraag 15

Deelt u de mening dat er ook voor het jaar 2022 sprake zal zijn van een schending van het EVRM?

Antwoord 15

De Hoge Raad heeft geoordeeld dat het sinds 2017 geldende box 3-stelsel in strijd is met het EVRM. Dat betekent dat de Hoge Raad over het jaar 2022 waarschijnlijk eenzelfde oordeel zal vellen over het box 3-stelsel dat dezelfde tekortkomingen bevat als dat van 2017 en 2018.

Vraag 16

Bent u bereid met een tegenbewijsregeling te komen over 2022 of een andere wijziging waarmee het stelsel in overeenstemming gebracht wordt met het EVRM?

Antwoord 16

Uitgangspunt is dat definitieve aanslagen 2022 in lijn met het arrest worden opgelegd. De precieze vormgeving wordt op dit moment uitgewerkt.

Vraag 17

Kunt u een berekening geven hoeveel u verwacht dat de belastingdienst zal moeten nabetalen? Hoe is dat bedrag opgebouwd?

Antwoord 17

Het bieden van rechtsherstel heeft grote budgettaire consequenties. De omvang van de budgettaire gevolgen is onder andere afhankelijk van de interpretatie van het arrest en de omvang van de groep burgers die in

aanmerking komt voor rechtsherstel. De budgettaire gevolgen van de verschillende opties worden momenteel in kaart gebracht.

Vraag 18

Herinnert u zich het rapport van de drie deskundigen, waarin deze deskundigen aangaven dat inzake de box 3 kwesties jaren 2013–2016 er niet gewacht moet worden (p. 8 advies) tot het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) uitspraak doet in die massaal bezwaarprocedures?⁵

Antwoord 18

Ja.

Vraag 19

Bent u bereid hun advies op te volgen en dus niet af te wachten tot het EHRM oordeelt, maar nu op redelijk korte termijn over te gaan tot een vorm van compensatie inzake de jaren 2013–2016, waarbij het arrest van de Hoge Raad van 24 december 2021 als richtsnoer wordt genomen (tegenbewijs op basis van werkelijk rendement)?

Antwoord 19

Nee.

Vraag 20

Indien antwoord op vraag 19 nee is, waarom – indachtig de substantiële budgettaire risico's die hieraan kleven voor de Staat – dan niet?

Antwoord 20

Het arrest van de Hoge Raad heeft betrekking op het sinds 2017 geldende box 3-stelsel. Het EHRM heeft nog niet geoordeeld over de jaren 2013 tot en met 2016. Het bieden van rechtsherstel over die jaren terwijl de juridische procedure bij het EHRM nog niet is afgerond is prematuur. Mijn ambtsvoorganger heeft toegezegd dat als het EHRM in de procedures over de jaren 2013 en 2014 op regelniveau een schending van artikel 1 Eerste Protocol van het EVRM vaststelt en in die procedures een financiële genoegdoening voor de jaren 2013 en 2014 toekent aan de indieners van de klacht, deze overeenkomstig wordt toegekend aan de belastingplichtigen die onder de massaal bezwaarprocedure uit de aanwijzing voor 2013 en 2014 vallen, ervan uitgaande dat het EHRM voor hen eveneens een dergelijke schending zou hebben vastgesteld en aan hen een financiële genoegdoening zou hebben toegekend.

Vraag 21

Kunt u deze vragen een voor een en binnen drie weken beantwoorden?

Antwoord 21

In mijn brief van 24 januari 2022 heb ik de Tweede Kamer verzocht om uitstel van de beantwoording van de Kamervragen omdat nog niet alle gevolgen van het arrest helder zijn. De vragen zijn uiteindelijk niet binnen de reguliere termijn van drie weken beantwoord.

Bijlage: Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

⁵ Rijksoverheid, 9 maart 2020, «advies deskundigen over vermogensrendementsheffing». (www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/bijlage-1-advies-deskundigen-over-vermogensrendementsheffing)